

Տեղի վրա 10 րոպեի կես տարվանը
7 ամսվանը 6 րոպեի.
համարները ԱՄՆՆ ՏԵՂ 5 40%.

Կամ գրվում են խմբագրատանը.

«Тифлис», редакция „Мшакъ“
Сергиевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak“

Խմբագրատան տեղի ֆոն № 2-58.

ՄՇԱԿ

Խմբագրությունը բաց է սուսուտան 10—2
(բացի կիրակի և տոն օրերից).

Յայտարարությունը ընդունվում է ամեն լիզով

Յայտարարությունները համար վճարում են
իր բարձրագույնը տարածանքին 20 կոպեկ.

Տպարանը տեղի ֆոն № 67.

ԲԱՅՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ԲԱՅՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌՍ.ՉԻՎԱԾ 1913 թ. ՀԱՄԱՐ

ԳՍՈՒՍՈՒՆՄԵԼԿԵՐՈՂԻ ՏԱՐԻ

ԲԱՅՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րոպեի է, 11 ամսվանը նոյնպես 10 ր., 10 ամսվանը՝ 9 ր., 9 ամսվանը՝ 8 ր., 8 ամսվանը՝ 7 ր., 7 և 6 ամսվանը՝ 6 ր., 5 ամսվանը՝ 5 ր., 4 ամսվանը՝ 4 ր., 3 ամսվանը՝ 3 ր., 2 ամսվանը՝ 2 ր.: Դեկտեմբերի 1-ից մինչև յունվարի 1-ը՝ 85 կոպ.: Ամ ներկայիս բաժանորդները պետք է վճարեն տարեկան 6 րոպե. նորայիս բաժանորդները՝ 32 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րոպեի. Թիբեթի բաժանորդները՝ 120 ֆրանկ.
Հասցեն փոխելու համար պետք է ուղարկել նաև հին հասցեն և 40 կ. նամակադրով.
Հին բաժանորդներին խնդրվում է կցցնել փոխադրական բանկի վրա նախկին տպագրված հասցեն իր վրա ունեցած համարով:

ՊՐԷՍԻԱՆԵՐ

«Մշակի» տարեկան այն բաժանորդները, որոնք 1913 թ. համար (սկսած յունվարի 1-ից) միանգամից կամ մաս-մաս վճարած կունենան 10 րոպեի բաժանորդագրված, կը ստանան **ԱՐԴԱՐԱՐ** հետևյալ 2 գրքերը.

1) «Մշակ» եւ հայ կիրակի, որի մէջ ամփոփված են 1872 թ. ապրիլից մինչև 1891 թ. «Մշակի» մէջ լույս տեսած առաջնորդները, յօդուածները և բանասիրականները, որոնք նուիրված են կանանց հարցին բնականապես և հայ կնոջ առաջնորդական գործին մասնատրամադէս Գիրքը ըստկացած է 7+294 մեծադիր էջից, տպված լու թղթի վրա, Գր. Արծրունու մեծադիր գրատիպ քաղաքում և մագալիկ-նկար շաղկապ-հայ կնոջ էմբլեմ-մայրն պատկերով:

2) «Մշակի» քաղաքական «Գրքի» համար 1912 թ. համար, որի մէջ ամփոփված են 1912 թ. համարի լու թղթի վրա: Գրքի մէջ ամփոփված են Գր. Արծրունու, Անդր. Արծրունու, Բաժնի, Գ. Մուսկոպիանի, Ա. Արփիարանի, Յ. Տէր-Մարտիրոսանի, Ա. Բալանձարի և Շ. Առաքելանի պատկերները:
«Մշակի» ոչ-բաժանորդներին համար առաջին գիրքն արժէ 1 րոպեի, իսկ երկրորդ գիրքը՝ 50 կոպե: Ճանապարհ. ծախքը՝ 15-20 կոպ. փողի վրա
Մեր հասցեն՝ ТИФЛИСЬ, Редакция „МШАКЪ“. Արաստանների՝ ТИФЛИС, Rédaction du journal „MSHAK“.

ԱՐԴԱՐԱՐ ԲԱՅՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՏ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ 2Է ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ՄՇԱԿԻ ԳՐԱՍԵՆՏԱԿՈՑ

Նկատի ունենալով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով ստեղծվում են մի շարք տեխնիկական անյարարություններ, որոնք գրվում են խմբագրության գրասենյակը հնարաբարությունից յունվարի 1-ից կանոնադրապես թերթին ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խնդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղորդ ղեկով՝ գրելով հասցէները պարզ և ճշգրիտ:

ԿՈՎԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅ ԳՐԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ խորին ցաւով յայտնում է հրապարակաւ որ և հասարակական գործիչ

Ա.ԻԵՏԻՔԻ ԱՐԱՍԻՍԱՆԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ ամառի 3-ին Ալաշխաթում, և խնդրում է իր անդամներին և հանրությանը յիշատակը յարգողներին ներկայ լինել նրա հողահանգստին Մոզուս ու Գեղարկ եկեղեցում հրաշարքի, ամառի 6-ին, սուսուտանի ժամը 11-ին (.) 897. 2-1

Շուշանի և Կարապետ Է.ՉԻԲԻԳՆԱՆՆԵՐԸ յայտնում են իրանց խորին շնորհակալութիւնը այն անձներին, որոնք թէ անձամբ և թէ նամակներով ու հեռագրներով յատնել են իրանց ցաւակցութիւնը առաջին սկիզբից, իսկ երկրորդի մօր՝

ՍԱԻԳԻԻԼ ԷԼՉԻԲԷԳԵԱՆԻ

ՄԱՀԱՆ ԱՌԻՔՈՎ, 895. 1-1

ՄԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ԹԻՓԼԻՍԻ ՀԱՄԱՐ

The Starr Piano Company, Richmond Ind., U. S. A.

Վերջինիս ընկերության հռչակաւոր օրաշարք

ԳՍՈՒՍՈՒՆՄԵԼԿԵՐՈՂԻ ՏԱՐԻ

Մէկ-մէկ օրինակ է ցոյց է դրված Արտիստական Ընկերութեան և Վրաց Ազնուականների զանգիծներում. Մի քիչ վարժութեամբ՝ այդ գործիքի վրա ամեն ոք կարող է կատարել ամենանորը նուազուհետք արտիստական զարդ արտայայտութիւններով և վայելել հոգեկան նոյն հաճոյքը՝ որը պիտի զգար մասններով նուազելու ժամանակ:

Ամեն երեկոյ փորձեր են կատարվում վերջինիս զանգիծներում և ամեն օր առաւ ժամը 10-1-ը ցանկացողներին նոյն տեղերում առանձին տեղեկութիւններ կը տրվեն:

Վերջինիս ԳՍՈՒՍՈՒՆՄԵԼԿԵՐՈՂԻ ցուցադրված կը մնան մինչև առաջիկայ կիրակի, ղեկ տեղերի 9-ը 896. 1-1

Գ. Գ. ՄԵՆՏՐԱԲԵԱՆՑ

Ներքին հիւանդութիւններ
առանձնապէս կրճիթ, ԹԻՔԵՍԻ և արտիստական նախադասներով, ԲՈՒԿՈՒՆՈՒՄ քաղաքում և Երզրանքի քաղաքում:

Քիչուրեքները ամեն օր, ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ տուսուտանի ժամը 9-12-ը և երեկոյան ժամը 5-7-ը: Սոյալ, ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ ֆոն. № 23 (անկիւն Գառնիկայի): Նիւախոս 7-92. 699. 100-61

Յ. ՄԵՆՏՐԱԲԵԱՆՑ

ներքին և երեկոյան հիւանդութիւններ, առանձնապէս թրքերի
Թորախիթ բժշկութիւնը տարբերակներով և պնդված արտապատկով,
Ընդունելութիւնը ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ (առաւտանի 12-1 ժ. Ամեն օր (երեկոյան 5-7 ժ. Սոյալ, ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ 10 (Կրճիթի փողով, ղեկտան քիմաքը): (հ. հ. կ.) առ. 748. 100-28

ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

Թող հայերը ընտրեն հայերին, իսկ մանկեղանները մանկեղաններին: Ահա այն բանաձևը, որ մշակել էին հայ պատուիրակները Պետական Դումայի պատգամաւոր ընտրելուց յետոյ: Արդարեւ, եթէ սկզբունքով պետութիւնը սահմանել է առանձին հայկական և մանկեղանի կուսակազմ, այն ժամանակ արամարանական է, որ հայ պատուիրակներն էլ լինէին հայ ազգայնականութեան տեղական ընտրողների ցանկի ներկայացուցիչները:

Ընտրութիւնների ժամանակ մի շարք դէպքեր եկան վկայելու, թէ նրա ստորին անյարար գաղափարներն են ստեղծվում շնորհիւ այն բանի, որ հայերը և մանկեղանները խառնվում են իրար գործերի:

Աւելի գործնական և խելամիտ գործողներ աշխատում են տեղեկութիւն ժողովը թէ ովքեր են ցանկի այս ու այն մասի համար, օրինակ հայերը ընտրում են թուրքերի ցուցակը, իսկ թուրքերը հայերի: Բայց յայտնի են և հակառակ դէպքեր, երբ թուրքերը իրանց տեսակետով ընտրել են այս ու այն հայի անունը գնելու:

Սե առջ էն եկել անսխաբութիւններ:

Երևանի, Գանձակի և Բազուի նահանգների հայ և մանկեղանի կուսակազմները ընտրում են երեք նահանգի կողմից միայն մի հայ և մի մանկեղանակազմ: Օտարոտի կը լինէր, եթէ հայ պատգամաւորը անհամապատասխան մի անձ լինէր հայտուակ հայ ազգայնականութեան արամարանական կամ նոյն վիճակի մէջ լինէր մանկեղանի պատգամաւորը. եւ այդ շնորհիւ այն բանի, որ տարբեր կուրիաները հայ պատգամաւորը խառնվել են մէկը միւսի գործի մէջ:

Անկախած՝ այդ երեք նահանգների մէջ կան շրջաններ, որտեղ այս ու այն տարի թիւը շատ փոքր է և նա կորչում է ընդհանուր գնահատման մէջ, բայց նա միանալով միւս մերձակայ շրջանի հետ հնարաւորութիւն է ընծայում, որ այդ սակաւ ձայններն էլ ազդեցութիւն ունենան ուժեղացնելով կամ թուլացնելով այս ու այն թեկնածուի ընտրութեան հաւանականութիւնը:

Ահա ստարակ Պետական Դումայի կազմութեան կանոնները, որոնցով սահմանվում են ընտրութիւնների գործողութիւնները, շատ պակասաւոր են և անհամապատասխան ժողովրդական բուհի բարոյական էութեան. եւ անշուշտ, նրանք բարեփոխութեան ենթարկվելու պահանջ ունեն. Բայց ներկայումս խօսք կարող է լինել միայն մասնաւոր, երկրորդական փոփոխութիւնների մասին: Եւ իբրև այդպիսին՝ կարող է բարեփոխման ենթարկվել մեր երեք նահանգների ներկայացուցիչների ընտրութեան եղանակը:

Մենք առիթ կունենանք մի ուրիշ անգամ խօսելու կովկասեան և բուն հայկական ընտրութիւնների մի քանի ուրիշ պահանջների մասին:

Ա. Քարանթար

ՎԵՐՁԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հնո. Գործ.) 3 դեկտեմբերի

Պետերբուրգ. — Ուսուցիչ ազգայնական ֆրակցիան հարողութեան բանակցութիւնների սկսվելու առիթով շնորհակալութեան հետագիրներ ուղարկեց Յէտինի և Բէլգրադի սկուլարչիաների, Սօֆիայի ազգային ժողովի և Աթէնքի պատգամաւորների պալատի նախագահներին, ցանկանալով վայելել յարթութեան պտուղները:

Պետերբուրգ. — Հոկտեմբերեանները հորից Գուժային օրինագիծ ներկայացրին ընդհանուր սարքական ուսում մտցնելու մասին:

Պետերբուրգ. — Առ 1-ին դեկտեմբեր հարմիր Իսաչի կենտրոնական գանձարկը ստացել է յօդուտ բաղկանան կուղի սլուսուների աւելի քան 230,000 րուբլի:

Վիեննա. — Ենէյս-Վիենն-Ցազէբլալի»

անելով կայքը, ընդունելով պետական պարտքերի հսկիչ մասնաժողովի պրեզիդենտին, ներկայ կացութիւնը սուսուտան է նպաստաւոր:

«Յէյոր» գրում է. «Մի հեղինակաւոր անձն յայտնում է, որ վերջին դէպքերը ամբողջում են այն հասարակութիւնը, թէ մենք այժմ արդէն կարող ենք իրագործել բաղկանան մեր բովանակ ծրագիրը. չը դեմելով այլևս վնասական սազմի միջոցներին»:

«Նէյս-Յրէյս-Պրէսսէն» հարդրում է, որ չին ազգայնական ցոյցեր տեղի են ունեցել Կէնիգըցում: Ժամարաններն ու ոստիկանութիւնը զարկած վի են:

«Կոր. Բիւրօն» հարդրում է, որ արտաքին գործերի միջնորդութիւնը ընտրութիւն կատարեց Պրեզիդենտի հրահանգով Գործի առիթով և ամբողջապէս սուսուտանց այն Բարեբաղդաւոր կարելի է արձանագրել, որ այն լուրերը, թէ իբր Պրոխակին սերբերից պահվել է իբրև գերի, անգամ ենթարկվել է ամսօրեան ընտրողներին անհիմն են: Պարզվեց, որ Պրեզիդենտի սերբական զինուորական իշխանութիւնները աստորո-ուղարակական հրահանգով սերբերում մի շարք խախտութեան են թող տուել, որոնց մասին իրագրել կան մի սերբական կառավարութեան, որից և կը պահանջվի համապատասխան բաւարարութիւն: Հիմք չը կայ կարծելու, թէ սերբական կառավարութիւնը կը մերժէ տալու այդ օրինակ գնահատում:

Բերլին. — Հալլում ուրբաթ օրվանց դասադուր են յայտարարել բժշկական անտիպրի, պահանջելով սահմանափակել օտարագրների ընդունելութիւնը գերմանական բժշկական ֆակուլտետներում: Բայց արմատական համարաներին հրաժէր 5 սկիւրգու-միանալ դասադուրին:

Հալլա. — Բարդալի երկաթուղու նոր կառուցիչ Հալլա-Ջէրաբուլուս գծի վրա սկսվեց գնացքների երթևեկութիւն:

Օրնաս. — Թէրսօնի նահանգի ղէմստվային բանկի փայտէրերի միւլթիւնը 25,000 ր. յատկացրեց յօդուտ բաղկանան գաշակելու պետութիւնների վերադարձին:

Բէլգրադ. — Եւա Մասարիկը Տեղական շրջաններում պնդում են, որ Մասարիկը եկել է Բեկոսոյի յանձնարարութեամբ իբրև միջնորդ հարթիկու աւստրո-սերբական տարաձայնութիւնները: Ուսանողները ողջունեցին Մասարիկին ցոյց կազմելով «Սօսկվա» հիւանդի առաջ:

Պաշտօնական հարդրագրութեան համաձայն, սերբական պատերազմական աւարը կազմում է 2,130,000 հրացան, 40 միլիօն փամփուշտ, 308 մեծ թնդանօթ գնդակներով, 500,000 զոյք նոր զգեստ և շինէլ:

Պիլզն. — Դեկտեմբերի 1-ին պահեստի գնդերին ուղարկելու առիթով մի քանի հարիւր պատանիներ ցոյց սարքեցին և քարեր նետեցին ոստիկանների վրա: Կարգ ու կանօնը անմիջապէս վերականգնվեց: Կատարվեցին ձերբակալութիւններ:

Բէլսո. — Ճանապարհորդական գնացքը բանտրեցով Սուտէնէմ կայարանում ընդհարվեց ապրանքատարի հետ: Շատ մարդ վերաւորված է:

Թէրսոն. — Կարեւոր նորից միջոցներ մշակեց հայի ճշմարտում վերացնելու նպատակով: Սակայն երկիւղ կայ, որ մայրաքաղաքը կարող է ամեն ժամանակ առանց հայի մնալ Մօսկէ-մի սգի օրերի պատճառով, որը կարող է սակաբարութիւններ առաջ բերել:

Կուլա. — Դեկտեմբերի 1-ին մեկնեց Կարգար 300 հեծակ զինուորի հետ:

Կատանիա. — Մանգալօյի մօտերը երկաթուղային խորտակման ժամանակ սպանվեցին 15, վրաւարդեցին 30 մարդ:

«Giornale d'Italia» լրագրին Երուսաղէմից հարդրում են, որ անպիտան դրօշակ ծածանում էր օրում և Պաղեստինի միւս քաղաքներում, իսկ Երուսաղէմում նա արգէն բարձրացել է 2 ամիս սրանից առաջ: Այդպէս է Պաղեստինի գրաւելու մասին սկիզբը Եւֆրատում սպանվում է անգլիական զորքերի ակ իջնելու Երուսաղէմի դռները և նա ցամաք էլջեցված ուրիշ տեղերում և նրա զորքերը իբրև իր փոխարինողները, որոնք կառուցվում է թերթական կառավարութեան համաձայնութեամբ, որին, զբաղմանը, Անգլիան փոք է սուել պատերազմ մղելու համար:

Պաղեստինում նկատվում են մեծ քանակութեամբ անգլիական աուրիստներ, որոնք ինչ որ հետազոտութիւններ են կատարում Լուրերի նայելով Անգլիան իր ձեռքում կը պահի միայն Պաղեստինի զինուորական վարչութիւնը, իսկ քաղաքային մասը կը վերապահի Թուրքիային: Գրիստանները վերաբերմամբ պիտանաւորան են կը վերապահի Ֆրանսիային:

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Կողմից, յետոյ յոյս արտայայտեց, թէ պատգամաւորներն Անգլիայում կը գտնեն հանդուտութեան ու անապատութեան միջնորդու: Այս դանիւնում, — սուց Գրէյը, — պատգամաւորները կը գտնվեն յիւստի չէզոք հողի վրա, ուր կը լինի սակ սեփական քաղաքականութիւնը: Գրէյը աշդուլթիւն ցանկացաւ պատգամաւորներին և իր ձառը աւարտեց, հաստատելով թէ կոնֆերէնցիան կը յանգի հարողութեան, որը և սուսուլ կը բերէ դէպի պատգամաւորները ամբողջ Եւրօպայի համակարգը: Պատասխանելով Գրէյը Դանիւլը խորին շնորհակալութիւն յայտնեց հիւստի անգլիական համար և սուսուլ, որ կոնֆերէնցիայի ղեկավար քաղաքիւր կը լինի մշակել այնպիսի միւլթեան դէպք, որպիսին սպանովէ կաղաղութիւնը պեկոնված Բաղկանում:

Թիւրք և դաշակից պետութիւններ իրազօրների հանգիստումը աչքի էր ընկնում իրական կորրկտութեամբ ու սիրալիրութեամբ: Ոչ մինչև ողջոյնի ձառեքը, ոչ էլ նրանցից յետոյ ոչ մի հայց յոյների կոնֆերէնցիայում մասնակցելու վերաբերութեամբ չը յարուցվեց: Առաջին ժողովը վերջացաւ ընդհանուր նախաձեռնով, որ պատգամաւորները կը պալատի սեղանատանը:

Հունդ. — Գործակալութեանը թրջ-
թակցի հետ ունեցած խոսակցութեան
մէջ վերջիցսը վկայեց, որ Յունաս-
տանը իրականութեամբ համաձայնութեան
մէջ է դաշնակիցներէ հետ: Յունաս-
տանը զինազարթի նկատմամբ էլ կը
վարկէ այնպէս, ինչպէս այլ կը վճռէ
դաշնակիցները խորհրդակցութիւնը:

Վերադառնալով Պարիզից, Դանէշը
Բէյթերի աշխատակցին ստաց. ընդ-
րոքը, թէ իբր Բոլորքի միանում
է հետագոտան դաշնակցութեան, —
միանգամայն մտացածին է. Բարկանեան
պետութիւնները հոգում են այնպիսի
հարաւորութիւն կապելու, որ ընդունելի
լինի Եւրոպայի համար. այդ պատճա-
ռով հարկաւոր են գտնում կրկին խոր-
հրդակցութիւն Եւրոպայի պետական
անձանց հետ: Խաղաղ պայմանները
վերաբերութեամբ առանձին պարտիզ-
ը կայ: Դաշնակիցները առաջին պա-
հանջն է՝ որոշել թիւրքիայի եւրոպա-
կան սահմանը: Թիւրքիայի շահերը պա-
հանջում են ընդունել մեր պահանջնե-
րը Արեւմտաւայրի վերաբերութեամբ:
Ապագայում թիւրքիան յիշելու է Բոլ-
գարիայի վրա իր շահերը Եւրոպայում
պայտանելու համար: Երկրորդ հարցը
լինելու է որոշել Արեւմտային սահման-
ները, երրորդը՝ Եգիպտոսի մասին կր-
դիւնի վիճակը, չորրորդը՝ պատերազ-
մական սուղանքը, ինչպէս և թիւրքա-
կան պարտքի մի մասը դաշնակիցները
վրա դնելու ինչպիսիք Մենք կը պահե-
ցանք մամբ Եգիպտոսի ընդունել այն,
մենք կը շարունակենք բանակցութեան
ներքէ հարաւորութիւն կնքելու մասին:
Առաջին պահանջը չընդունելու դէպ-
քում մնացած հարցերը առաջադրու-
թիւնը աւելորդ կը լինի:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐԸ

(Պետերբուրգի Հնո. Գործ.)

Սոֆիա. — Մինչև օրս Արեւմտաւայրում
անցել են մի քանի գնացք ուսուցիչ
հայրերի համար Պաթերազմի մաս
գտնելու գործերը: Միայն նրանցից
մինը ամուսնով յետ ուղարկվեց թիւր-
քից, որի դէմ բողոքները չաւար-
կեցին կըրք: Քիչընում գտնվող թա-
գաւորական գնացքը նոյնպէս անցաւ
Արեւմտաւայրում:

Բոլորական Հնո. Գործակալու-
թիւնը ամենակարգել կերպով ներքում
է այն խտտութիւնների տեղեկութիւն-
ները, որոնք իբր թէ գործադրվում են
բոլոր գործերի ձեւերով մանկեղան-
ութեամբ:

Ալթէն. — Պարտուսայեան հարցը վրում
է, որ Կրեմլինը շրջանում իրականա-
րար կարգաւորած է, գործադրվում է յու-
նական վարչական կազմ:

Պրիվէզայից հեռագրում են, որ երկ-
րորդ գումարարը շարունակ թիւրքերին
Մանոյիտի մասն թնջումով մի գուճը
բողոքովից ոչնչացաւ: Յոյները վերջ-
ին կը Պարսկիստան և Տուրքիայի
Յանիսան շրջապատված է, սպառվում է
Բիզանի անկումը:

Պաշտոնական «Նեւսէթերս» գրում է.
«Պէր է այնպապը բանակցութիւններ
սկսել թիւրքիայի հետ, բայց այնպէս,
որ Յունաստանը կայտը լինի նպատակ
Մերձաւոր Արեւելքի ճգնաժամի վերջ-
նական լուծմամբ»:

Պրագա. — Չեխ պրոպրետար կու-

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՄԻ ԲԱՆԻ ԱՄԻՍ ԵՐԲՈՂԱՅՈՒՄ

VI
ՊԱՆԿԱԼԹԻԻ ԳԵՐԻՉՄԱՆԱՍՈՒՆԸ

ԵՐ

Կ Ո Ւ Մ - Կ Ա Փ Ո Ւ

Թէ և փետրվար ամիսն էր և դարձնը
ձոննում էր արդեն, բայց և այնպէս Պոլ-
տուս արտասովոր ցրտեր էին: Երբ ես՝ ա-
ւաւոտան վեր կացայ անկողնից և դուրս
նայեցի պատուհանից, քաղաքը ամբողջ-
ովն մաքուր, սպիտակ հանգիւրդ էր հագել:
Պանկալթիի հայոց գերեզմանատունը, դէպի
ուր նայում էր իմ սենեակի պատուհանը,
նման էր մի ընդարձակ ձիւնեղէն դաշտի,
երեք կողմից պարփակված բարձր, քարա-
շէն պարսպապատի մէջ:

Նախընթաց օրվա ձիւնախառն փոթո-
րկին և քրտատարուս քամին դաշտերը
էին միմեկից պարզ էր և նրա վրա՝ Աւ-
ձովի օտան ալբեհերց բարձրացած արևը
ժպտում էր ու ցնծում էր իմ սպիտակ երկրի
վրա իր շիկադոյն ճառագայթներէ հետ,
կարծես, սուս և անհարկաբերները, որոնք
այնքան սիրուն փայլում ու պայտուռ էին
գերեզմանատան ձիւնադաշտի երեսին: Յա-
նայեանական անպարթ ջնով այնտեղ քնած
մեռելները, որոնց սուրբները հանգիւսում իբր
չը վրդովուր համար այնքան սուր ու զով-
փոց, ձիւն ու քաղ և գոտակազգում է տե-
ղի ունեցող հինց այդ նորս ոսկրների վրա,
կարծում եմ, այդ օրը կարող էին կատա-
րելայեալ անվրդով ննջել իբրանց վիճակի
ընակարաններում՝ ապահովապէս ծածկ-
ած սպիտակ, նստա, պսպղուն ընդհանուր

տակցութիւնների և պետական իրա-
ւունքի իրագործների կոնգրէսը բանա-
ձեւով բողոք է յայտնում պատերազմի
դէմ և պահանջում է Աւստրո-Սերպա-
րիայից բարի յարաբերութիւններ պա-
հանել բալկանեան պետութիւնների
հետ:

ՄԵՐԱՆՈՐ ԱՐԻՆԵԼԻ ԳԵՂՈՒՐԸ

(ԼՐՈՒՅՐԻ ՄԵՐ ՏՈՒՐԱՅԵՐԸ)

(Սեփական թղթակցից)

«Իզդատ» (Կառավարական) թերթը
կրմանայ, թէ հայտնութեան բանակցու-
թիւնները շատ առաջ գացել են, և թէ մար-
զէն համաձայնութիւն գոյացել է հետեւեալ
կէտերուն վրայ.

ա) Էգիպտոս պիտի մնայ թիւրքաց ձեռքը:
բ) Մակեդոնիոյ պիտի արդիւն ինքնավա-
րութիւն և Սելանիկ կեդրոնը պիտի ըլլայ
ինքնավար Մակեդոնիոյ:

գ) Դէզէ-Աղաշ պիտի մնայ թիւրքաց:
դ) Թիւրքիայ պիտի մտնէ բալկանեան
զինակցութեան մէջ:

Այս պայմանները իրագործել կարելի
չլլալով՝ հաւատարմ կարելի չէ անոց ճշմար-
տութեան: Մասնաւորապէս Դէզէ-Աղաշը և
Էգիպտոսը մտած և կենաց խնդիրներ են
Բուլգարիոյ համար և անոցմէ համաբերի
մեկի համար հաւատարմ չի թուի:

Երեք-չորս օրէ ի վեր տիրող անստու-
գութիւնը կը շարունակէ վրդովել մալթա-
քաղաքին բնակչութիւնը: Բ. Բուլգար մեծ ի-
նքանցութիւն մէջ է: Դեպքանատուները շա-
րունակ կառավարութեան հետ բանակցու-
թեան մէջ են և շարունակ այցելութիւն
ներ կը փոխանակուին:

Չափաւայի հետ հեռագրով և հեռաձայ-
նով բանակցութիւնները գտտ շարունակ
միջնորդներ և ուրիշ բարձրաստիճան ան-
ձեր անձամբ երթնելի կը կատարեն: Շա-
րունակ կը յեղեղուի, թէ զինադաշարի
պրօտոկոլը պատրաստուած է, սակայն
ստորագրուած ըլլալը դեռ չէ հաստատուած:
Պայմաններուն մասին ամեն մարդ մէկ-մէկ
բան կըսէ, և գուհազան զորքներ կը շրջնի
բերնէ-բերան, ամենքն ալ իբր Կապուր
Յոսեփները ամեն կողմ կը տարածու-
նեն, թէ բուլգարները բանակցութեանց
պատրաստակն ստակ ժամանակ կը շահին և
թէ որոշած են պատերազմը շարունակել:

Տակաւին կը շարունակուի երկուցը, և
շատեր կը թողնուի 4. Պոլսի և Երիզատու
ու Ռուսիան կը սկսին, 4. Պոլսոյ գրաւ-
ման պահուսն ենթարկուած արեւմտեղու-
թեան ենթակայ չլլալու նախադրու-
թեամբ:

Սեփական թղթակցից
Բազմին ի վեր բողոքովից դարձած են
Շատեր ներթափանց կը նեղանան և պա-
տերազմին երկարաձգումը բնաւ չեն ուզի:
Ասոնք անհամբեր կը սպասեն զինադաշարի
կնքուելուն ժամ առաջ անտեսական շարժ-
ման վերականգնում համար, որմէ կարծում ու-
նի իրենց գոյութիւնը:

Հետեւեալ մէկ օրէն միւսը եղած ձեռ-
ձգումներն անհամբեր դարձուցած են ժո-
ղովուրդը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Լուսինից «Ռոս. Եր.» լրագրին գրած
«Արեւմտային ինքնավարութիւնը» վերնա-
գրով իր թղթակցութեան մէջ յայտ-
նել կին ժողովուրդու Օրգա Նովիկովան (ճե-
կիրիեմ) ի միջի այլոց գուշկութեամբ
հետեւեալ ուշագրաւ խորհրդածութիւններն է
անում նաև Հայաստանի մասին.

Վերանկէ տակ, — Պոլսի փոքոցներն և նրանց
հետ նաև Պանկալթիի պարտուած միաս-
նաբան անանցանիւն էին ձիւնախառն
խորայտակ լեռի պատճառով թէ թիւրք
կործանարար ոտնակներին ու վարձված
մշակների և թէ այն եռանդուն հայերի հա-
մար, որոնք կը կամենային պաշտպանել
ընդդէմ թիւրքերի ճազդին անկողնակալի
իրաւունքը:

Ո՞րքն պօրաբնակ հայեր — ընդհինի և դա-
ւաւոտները, նրանք անհամեմատ աւելի մեծ
ու թանկարժէք իրաւունքներ կորցնելուց
և կամ «գեղակործ» ստրկական կիսանքի
համար վաճառելուց ինչո՞ր «ճազդին անկա-
ղապակի իրաւունքը» գտել են... Պանկալ-
թիի գերեզմանատունը: Դա էլ բաղը է, ե-
թէ կամենայք այսօրվա սպիտակաշահմանց ու
կորստուի հայրի համար, որոնք արեա-
բար, իբրև քաղաքակրթի հերոս, գիտնու
պաշտպանել գերեզմանատունը և գերեզ-
մութեամբ շրջն տալ... մի ամբողջ հայրենիք:
Չէ որ, յիշատի, հայրենիք կարելի է գտո-
նել ամեն տեղ, և Ամերիկայում, և Եգիպ-
տոսում, և Բոլգարիայում, և Ռուսիայում,
յուզէ, և Աւ ժողի ուսուական տիրելում, և
աշխարհի որ անկիւնում էլ կանխադ, —
ubi bene, ibi patria, — իսկ Պանկալթիի գե-
րեզմանատունը, ո՞ր նա ստակ արժէ և մեծ
քանակութեամբ սպառել իսկ ստակն ամեն
տեղ չես գտնի, Սա արդէն յայտնի ճշմար-
տութիւն է և շահաբերութեամբ մտայնի պօ-
սասայի խելքին ու հաւունութեանը:

«Պատերազմի անհամբերութեամբ հետեւեալ-
ներէջ մէկն էլ անկապակ լու լինի այն,
որ, ինչպէս Արեւմտային, այնպէս և Հայ-
աստանում, ցրտից նոյնպէս ձիւնը ձիւն-
ածանութիւնը մանկեղանակները ձեռքում
է, թիւրքերն իրանց բոլոր պայտուռը ա-
զապաղական շարժման պատճառով կը
թափնի քրիստոնեաների վրա:
Բնականաբար սպառաւոր տարածվում է,
ինչպէս որ Հայաստանում, այնպէս և Ալ-
բանիայում, թէ այս և թէ միւս դաւաճանե-
րում կանտուար ճանապարհներ համարեա
չը կան, այնպէս որ քրիստոնեաների համար
փակուած տարով ապավելու, ինչպէս որ
ոմանք միասնաբար նրանց խորհուրդ են
տալիս, իսկ էլ նշտ բան չէ: Անպոթ

ՆՆՈՒՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Վեչ. ՆԱԲԱՊՅՈՒՄ ԱՆԻՐԱՆԻԿ ԿՈՆԴԱԿԸ

ՎԵՐՈՒՄ ԵՄԱՆՍՑ ՅՈՒՄՈՒՄ ԲՐԻՍՏՈՒՄ ԵՒ
ԱՆՏԱՆՆԻԿ ԿԱՌՕՐՆ ԱՍՏՈՒՆՈՒ ԵՄԲՈՒԿՈՒ-
ԱՐԱՊԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՓՈՒՅԻԿԱՆ ԱՆԵՆԱՅԻՆ ՀԱՅՈՑ
ՃԱՅՐԱԳՈՅԻ Պատերազմը Համազգայն
Մասնաձեւար ԱՌՈՒՅ Արարատեան Առա-
քելակաՆ Մայր Եկեղեցւոյ Մրոյ Կաթո-
ղիկ Էջմիածին

Շնորհազարդ Կաթողիկոսի Տանն Կիլի-
կիոյ Տ. Սահակոյ, Կաթողիկոսութեան
Տանն Աղթամարոյ, Պատերազմութեան Ս.
Երուսաղէմ, Ամենապատիւ Քաղաքային Պատ-
րարքի հայոց Թիւրքիոյ, Գերանոյ Արե-
ւելահայոց, Գիւրպատի Առաջնորդաց և
Եկեղեցւոցաց, Հոգեւոր Փոխանորդաց,
Բարձրագոյն Կաթողիկոսաց և վանա-
հանքաց, և միաբնակցական ուխտից, արժանա-
պատիւ քահանայից, մարտիկներու կու-
սանաց, շնորհունակ սարկաւազաց և պաշտ-
ածօրէն մանկանց եկեղեցւոյ, բարեխա-
նութեան անկանց և անդամաց կրթական, բա-
րեփոխական և անդամաց կրթական, բա-
րեփոխական, կուլտուրական, արեւմտադի-
ական, որբանոց և այլ ամենայն Առա-
քելական հաստատութեանց, ընկերու-
թեանց և միութեանց, ժրջան հոգաբար-
ձուաց և ուսուցչաց, յոգնեալներն վաստա-
կաւորաց ի դրական աշխատութիւնս, յա-
նապէս մանկանց երկուց սեռից, զպրօցաց,
աշխատաւոր վաճառակիսաց և արհեստա-
ւորաց, քրտնաթոր երկարաժողաց և զին-
կանաց և առնասարկ ընդհանուր հաւա-
տացից հայրազան սեռի արանց և կա-
նանց ժողոց և աղաքաց, մեծի և փոքու-
նից, որք ի մարմնի, երկրի, ընկալից և
որք ի տար աշխարհ քիտեալք սահնալք
նորհմութեամբ, և որք ի մէջ ալիպագու և
ալիպիւրս պահան տարաբարեալ, ուղիւս սի-
րի և խաղաղութեան հասցէ ի Միամանկ
և փրկական Ս. Կաթողիկէս և ի Ս. Լու-
սինոսի մեծն Ստան:

Ոչ որպէս կամին մարդիկ այնպէս անէ
Տէր, այլ որպէս Ինչ կամի և ձ կարէ
հասու լինել անցնին խորհրդց նորս:

Մինչ պատանի էի և ուսանելի ի պետա-
կան դպրանոցի, ձայն Տեսնու կոչեաց զիս
ի սպասարարութեան Տանն Բուրձ, քաւա-
տուն և չորք ամբ են, յորմէ հետ որպէս
սպասարար Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ
կատարեաց զպէտեց պաշտամունս ըստ
կոչմանս և ըստ աստիճանս և արժանեաց
զհօտն հաւատարմաց ի Մեզ երկիր հաճոյ
եղև Տեսնու կարգի զՄեզ աւանդապա-
կաբաց և դրութեանց Ս. Եկեղեցւոյ, յետ
մանունս հոգեւոր և երանկայեղատակ Հայ-
րապետաց Տ. Տ. Կարաչի Ա. և Մառթէճոսի
Բ. Եւ մինչ կատարեաց զի վերայ Մեր ե-
ղաղ պարտքի, ըստ շարեա կարեաց Մե-
րոց, կամ եղև Տեսնու յերեքտասներորդի
գեղեցիներէ անցելոյ մի ի ձեռն Համազ-
գական ժողովոյն կոչել զՄեզ յԱթոս սր-
բանոց մեծն Ստան:

Ամենապատիւ Պատերազմ Կ. Պոլսոյ սի-
րի կողմը մեր և արժանաւոր անպար-
ագային կրօնական և քաղաքական ժողո-
վոց կենտրոնական վարչութեան Հայոց
Թիւրքիոյ, հոգ և առնասպանք մերաբնից
երկրից բազմաթիւ են և բազմապիսի գոր-
ման տեսակ դժբաղդութիւն թէ այս և թէ
միւս աշխարհում, բայց և այնպէս արեա-
ւաբար պէտք է լինի նոյնիսկ այդ տեսակ
կառավարութեան վերաբերմամբ և խոստո-
ւանել, որ նա ոչ մի յանցանք չունի հըւ-
շակաւոր գերեզմանատան խնդրում, մի
խնդիր, որ թիւրքապիսիներ իբրև յաթմա-
նակի և պարծանքի արժանի յիշատակու-
թիւն, մտցրել են մինչև անգամ իրանց
նորագոյն պատմութեան արձանագրութիւն-
ների մէջ:

Թէ թիւրքիայի նախկին պետերը կա-
մեցել են աննկ հայերի ձեռքից քաղաքի
մէջ գեղեցկացնել այդ գերեզմանատունը՝ մեր-
ձակայ գորանոցի կամ այլ պէտքերի հա-
մար և նրա փրկարէն ուրիշ հող տալ
հայերին — մի բան, որ ուրիշ պետութիւն-
ները մէջ կանխել ամեն մի դիմադրութիւն
ճնշելով — այժմեան թիւրք կառավարու-
թիւնն այլ էլ չէ արել, նա ցանկացել է
միայն ընդհանրել հինց իրանց՝ պօրեցի-
ները դերութեան համար, Պանկալթիի փո-
ղոն և այլ նպատակով մի քանի քայլ յետ
դնել տալ գերեզմանատան արձանագրու-
թեամբ, որ աւելի աւալ է զղմած քան
միւս տեսիլ շարքերը: Անա թիւրք կառա-
վարութեան ամբողջ յանցանքը, որ նա,
հակառակ իր սովորութեան, կանցնել է քա-
ւել նոյնիսկ «ստակ» վճարելով գերեզմա-
նատանց պահաւած հողի համար: Եւ իթէ
այդ կառավարութիւնը որքէ մեզ ունի
այդ հարցում, զա լոկ այն է, որ նա՝ վրա-
տան ու համարձակ ձեռնամուկ լինելով իր
հպատակ հայ ժողովուրդի գոյնը, նոյն վրա-
տանութեամբ ու համարձակութեամբ չէ
ձոննում Պեղայի գիւտար փողոցի մէջ
ցցված, կարծես, կաթոլիկ կաթողիկոսներ

բերդերը կառակելով հեռութեամբ կարող
են նրանց կտակ կամ ժողովուրդ: Անաւ-
սիկ թէ ինչ է ցանկանում իրականութեան
բարբար Աստուծան:

Շնորհ զգալուն էլ միայն երկու միջոց
կարող են ցանկ զարման անել: Մանանա-
փակի Արեւմտեան բացառապէս նրա ման-
գական շրջանով և տալ նրան, որքան սիրա-
ները կուզի, ամենամասնած արտօնութիւն-
ները, իսկ Հայաստանում անպատճառ ան-
հրաժեշտ է գեղեցիկ մի որքէ խաղաղարար
գործմաստ (օկուպացիոն): Այդ միջոցը յի-
շեալ երկու տեսիլում էլ մանկեղանակնե-
րն կը գրիլ քրիստոնեաների նահատակու-
թիւնը շարունակելու հնարաւորութիւնից:

բոց առաքելոցն թագուի և Բագրատիւնե-
սի և արքայ Հորն մերոյ Գրիգորի Լուսա-
ւորչի և յուսաբերութեամբ աւար յուրիսի
ածոյ ներկայ մի ընկալալ զգոմեն Հայ-
պատկական ի Միամանկ Կաթողիկէ
Մայր Տ. Տարի: Ընդարձակ առաջի կամաց
Հորն երկարորի և պատկաւ կացիս հա-
մազգային ընտրութեան, զամբ ի վճարել
զի վերայ Մեր եղևալ գորբազան պարտիս
առ եկեղեցին Հայաստանեայց և առ ազգն
հայոց:

Սարկիւք և զարնուրիւք ի յուշ ամեն
կիթ քանի օն ձեռն են պարտիք, բազմա-
գրիկ հոգե յարարակին Ամենայն Հայոց
Առաջին իշխողը քանի աւետարանական,
պատուիրանն Փրկչին մերոյ, եթէ լուծն
Նորս քաղցը է և բնու փոքրոցի, նաև ու-
նեղով առաջի աշաց զի ի պաշտաման Մե-
րում չեմք միայնակ, այլ ունիւք թակից
Մեզ զՆորսազարդ կողմայն Մեր զԿաթոլի-
զիկուն Տանն Կիլիկիոյ, զամենապատիւ
Պատերազմու Հայոց Երուսաղէմի և Կ.
Պոլսոյ, զԱռաջնորդս և զարքաւումար Միա-
բանութիւն Մայր Աթոռոյս, զՊաշտոնա-
տար կրօնական, վարչական, կրթական և
ամենատեսակ հաստատութեանց մերոց, քա-
շարիւք և հաւատարմ, եթէ օգնականու-
թեան եղբար և զաւակաց Մերոց կարեւր
ցոյցանիլ զպէտ կարեաց Հայաստանեայց
Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ և ըստ կարո-
ղութեան Մերում քննուցանել զժողովուրդն
Հայոց ի վայրի դաւաբուլ և առ շուրս
հանգստանալ:

Եւ արդ, զտակնդիսայ յայտու հաւատով
և յուսով, գոտիւրդիւք և առ Շնորհաբար
կերպով Մեր ի Գրիստոս սրբազան Կաթոլի-
զիկոս Տանն Կիլիկիոյ, Լձակից եղբար
Մեր, տկալանքը դատապանս և զիշխա-
տանս հաւատացիւր թիւ յերեանց տղի-
տութեան, աղքատութեան և այլոց դաւան
հանգստանալ, որով և Դուք տառապեք և
հոգ աննորհեա ճանդանս ի վերս Չէր,
վասնորոյ աղաչեց զԱստուած լինել օգնա-
կան և զարարիլ ձեզ առ ի ամբողջ զվերս
և գոտապանս ժողովրդեան ի միթաբարու-
թիւն Մեր, ձեր և համարն ազգիս:

Սրբազանք Միաբանք Պ

նկարը քարտիչը ճշմարտութեան և առաջնորդից զմեզ ստորագրեան ի բարին և ի քաղաքակրթութեան:

Մեծատունը և աւագը, առ ձեռք ուղղելով զհոսս մեր, դուրս որ ճակատեալ անհասարակութեամբ արտաբերուի, որ ճակատեալ զանոնք անհասարակութեամբ արտաբերուի, որ ճակատեալ զանոնք անհասարակութեամբ արտաբերուի...

Կարգաբարձիք գանձին անը ոչ ոսկեղով և արծաթեղով, այլ ամբողջութեամբ և առաջինի վարուք, զի նա լինիք դատարարականութեան մասկանց, քանի մարդ է, որ ղուսուցիչը գաւակաց գառալին ըստ արտաբերելի, գործանօք և սիրով ուսուցիչը ղնոտա քաղցր բարբառ:

Կարող են անել պետութիւնը, մասնաւոր և ընդհանրութիւնը, բայց անհնար է ներկարձակ գործ կատարողը կարող է լինել զմտածուն, որի կարեւորութիւնը պէտք է նորից ընդգծել հասարակութեան կողմից:

Ա. Քալանթար մի տեսութիւն անկող հասարակական կրթութեան կարգաւորման հարցումը զնորոգելու հարցումը զնորոգելու հարցումը զնորոգելու հարցումը...

1912 թ. մուտք սպասուում է 59,500 բ., իսկ կարգ կազմում է 58,928 բ.: Որոշվեց 200 բ. յատկացնել անձուէր կառավարական պարտականութեան համար Որոշվեց նաև ընդհանրական դատարանի փոխարինելու հարցը...

Նրա յանձնարարական գործունէությունը և նրա յանձնարարական գործունէությունը և նրա յանձնարարական գործունէությունը...

Մի փոքր ընդլայնումը յետոյ զնկարագրումը վերաբերութեամբ տեղի ունեցաւ Ա. Քալանթարի նախագահութեամբ, հետաքրքրական դրոյց:

Ա. Քալանթար բացատրեց, որ իւրաքանչիւր կոչումը և մասնաւոր անհատին, ինչպէս է բաժանակարգութեամբ շարժագիտում և տնտեսական մի շարք հարցեր, որոնք վերաբերում են մշակութեան, շրջ մասնակցութեան, վաճառահանութեան, պարտաւարկութեան և այլն:

Ա. ԱՐԱՍԻԱՆՆԵՐԻ ՄԱՅՂԱԿԱՆ ԱՆԻՔՈՎ (հետադրով) Այսպիսով, 3 ղեկավարներ իրենց ղեկը 3-ին, առաւօտեան 4. 3-ին, երեքշաբթեայ հրահանգութեամբ յետոյ Ալաշխաթաբեան վարչապետի տեղակալ Նալբանդյանին տեսչի յայտին հրատարակական և Մուրաբի խմբագրի Աւետիք Արասիանուն, որի մասին խորը վշտով յայտնում է հասարակութեանը ծիսական հոգաբարձութիւնը:

1913 թ. յունիստի սկզբներին թիֆլիսի մի քանի շաբաթից ի վեր տեղի ունի դատական կառավարման փոփոխական կերպարումը կաթնասուող կովերի փորձերը շատ աղոյ են և արդէ նկատելի են դրական արդիւնքները Մի տասն օրից յետոյ փորձերը կը վերջանան:

Նրա յանձնարարական գործունէությունը և նրա յանձնարարական գործունէությունը և նրա յանձնարարական գործունէությունը...

Մի փոքր ընդլայնումը յետոյ զնկարագրումը վերաբերութեամբ տեղի ունեցաւ Ա. Քալանթարի նախագահութեամբ, հետաքրքրական դրոյց:

Ա. Արասիանուն այս անցած ամսո մինչև Արուսի գնալով Մամուլի Բիւրոյում (Սեպտեմբեր-Տարազի) կից պարտաւոր էր, պարտաւոր Միլիցիան պատմութիւնը Տ. Նալբանդյան ձեռք բերել շարժադր Միլից. Շահապարեանները ունեցած նշանաւոր զօրութեամբ կաթողիկոսները կուսակցութեանը և այլ շատ հազարաւոր զօրութեանը, որ իրան յատուկ մտաբերելու և հարազատ ձեռք արտաբերել է մի քանի շաբաթ աշխատելով այս կողմի վրայ Քալանթարի և Մուրաբի խմբագրի խմբագրմանը և այլն:

Ա. Արասիանուն այս անցած ամսո մինչև Արուսի գնալով Մամուլի Բիւրոյում (Սեպտեմբեր-Տարազի) կից պարտաւոր էր, պարտաւոր Միլիցիան պատմութիւնը Տ. Նալբանդյան ձեռք բերել շարժադր Միլից. Շահապարեանները ունեցած նշանաւոր զօրութեամբ կաթողիկոսները կուսակցութեանը և այլ շատ հազարաւոր զօրութեանը, որ իրան յատուկ մտաբերելու և հարազատ ձեռք արտաբերել է մի քանի շաբաթ աշխատելով այս կողմի վրայ Քալանթարի և Մուրաբի խմբագրի խմբագրմանը և այլն:

1913 թ. յունիստի սկզբներին թիֆլիսի մի քանի շաբաթից ի վեր տեղի ունի դատական կառավարման փոփոխական կերպարումը կաթնասուող կովերի փորձերը շատ աղոյ են և արդէ նկատելի են դրական արդիւնքները Մի տասն օրից յետոյ փորձերը կը վերջանան:

Նրա յանձնարարական գործունէությունը և նրա յանձնարարական գործունէությունը և նրա յանձնարարական գործունէությունը...

Մի փոքր ընդլայնումը յետոյ զնկարագրումը վերաբերութեամբ տեղի ունեցաւ Ա. Քալանթարի նախագահութեամբ, հետաքրքրական դրոյց:

Ա. Արասիանուն այս անցած ամսո մինչև Արուսի գնալով Մամուլի Բիւրոյում (Սեպտեմբեր-Տարազի) կից պարտաւոր էր, պարտաւոր Միլիցիան պատմութիւնը Տ. Նալբանդյան ձեռք բերել շարժադր Միլից. Շահապարեանները ունեցած նշանաւոր զօրութեամբ կաթողիկոսները կուսակցութեանը և այլ շատ հազարաւոր զօրութեանը, որ իրան յատուկ մտաբերելու և հարազատ ձեռք արտաբերել է մի քանի շաբաթ աշխատելով այս կողմի վրայ Քալանթարի և Մուրաբի խմբագրի խմբագրմանը և այլն:

Ա. Արասիանուն այս անցած ամսո մինչև Արուսի գնալով Մամուլի Բիւրոյում (Սեպտեմբեր-Տարազի) կից պարտաւոր էր, պարտաւոր Միլիցիան պատմութիւնը Տ. Նալբանդյան ձեռք բերել շարժադր Միլից. Շահապարեանները ունեցած նշանաւոր զօրութեամբ կաթողիկոսները կուսակցութեանը և այլ շատ հազարաւոր զօրութեանը, որ իրան յատուկ մտաբերելու և հարազատ ձեռք արտաբերել է մի քանի շաբաթ աշխատելով այս կողմի վրայ Քալանթարի և Մուրաբի խմբագրի խմբագրմանը և այլն:

1913 թ. յունիստի սկզբներին թիֆլիսի մի քանի շաբաթից ի վեր տեղի ունի դատական կառավարման փոփոխական կերպարումը կաթնասուող կովերի փորձերը շատ աղոյ են և արդէ նկատելի են դրական արդիւնքները Մի տասն օրից յետոյ փորձերը կը վերջանան:

Նրա յանձնարարական գործունէությունը և նրա յանձնարարական գործունէությունը և նրա յանձնարարական գործունէությունը...

Մի փոքր ընդլայնումը յետոյ զնկարագրումը վերաբերութեամբ տեղի ունեցաւ Ա. Քալանթարի նախագահութեամբ, հետաքրքրական դրոյց:

Ա. Արասիանուն այս անցած ամսո մինչև Արուսի գնալով Մամուլի Բիւրոյում (Սեպտեմբեր-Տարազի) կից պարտաւոր էր, պարտաւոր Միլիցիան պատմութիւնը Տ. Նալբանդյան ձեռք բերել շարժադր Միլից. Շահապարեանները ունեցած նշանաւոր զօրութեամբ կաթողիկոսները կուսակցութեանը և այլ շատ հազարաւոր զօրութեանը, որ իրան յատուկ մտաբերելու և հարազատ ձեռք արտաբերել է մի քանի շաբաթ աշխատելով այս կողմի վրայ Քալանթարի և Մուրաբի խմբագրի խմբագրմանը և այլն:

Ա. Արասիանուն այս անցած ամսո մինչև Արուսի գնալով Մամուլի Բիւրոյում (Սեպտեմբեր-Տարազի) կից պարտաւոր էր, պարտաւոր Միլիցիան պատմութիւնը Տ. Նալբանդյան ձեռք բերել շարժադր Միլից. Շահապարեանները ունեցած նշանաւոր զօրութեամբ կաթողիկոսները կուսակցութեանը և այլ շատ հազարաւոր զօրութեանը, որ իրան յատուկ մտաբերելու և հարազատ ձեռք արտաբերել է մի քանի շաբաթ աշխատելով այս կողմի վրայ Քալանթարի և Մուրաբի խմբագրի խմբագրմանը և այլն:

1913 թ. յունիստի սկզբներին թիֆլիսի մի քանի շաբաթից ի վեր տեղի ունի դատական կառավարման փոփոխական կերպարումը կաթնասուող կովերի փորձերը շատ աղոյ են և արդէ նկատելի են դրական արդիւնքները Մի տասն օրից յետոյ փորձերը կը վերջանան:

